

Regionstyrelsen

Yttrande över betänkandet God tvångsvård - trygghet, säkerhet och rättssäkerhet vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård (SOU 2022:40)

Föredragande regionråd: Talla Alkurdi

Ärendebeskrivning

Socialdepartementet har remitterat ärendet betänkandet God tvångsvård - trygghet, säkerhet och rättssäkerhet vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård (SOU 2022:40), till Region Stockholm för yttrande.

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Socialdepartementet, över betänkandet God tvångsvård - trygghet, säkerhet och rättssäkerhet vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård (SOU 2022:40).

Regionrådsberedningens motivering

Socialdepartementet har remitterat ärendet betänkandet God tvångsvård - trygghet, säkerhet och rättssäkerhet vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård (SOU 2022:40), till Region Stockholm för yttrande. Regeringen beslutade den 20 maj 2021 att tillsätta en särskild utredare med syfte att ytterligare stärka barnrättsperspektivet, rättssäkerheten och säkerheten i vården för personer som tvångsvårdas, samt analysera behovet av förändringar och förtydliganden av regelverket.

Regionrådsberedningen ser positivt på den tidigare regeringens utredning om att förbättra tvångsvården och inte minst stärka barnrättsperspektivet. Förändringarna i LRV och LPT som föreslås är positiva, men regionrådsberedningen delar de bedömningar som görs i yttrandet angående att det saknas ett tillfredsställande resonemang gällande hur den föreslagna bestämmelsen ska tillämpas i fråga om minderåriga patienter som fyller 18 år under vårdtiden. Region Stockholm ser inte skäl för undantaget att patienter som vårdas enligt LPT ska kunna placeras på LRV-vårdinrättningar. Region Stockholm vänder sig vidare mot antagandet i

utredningen om att ny medicinsk bedömning i första hand kan bli aktuellt efter beslut om tvång enligt 17 § LPT. Slutligen ser Region Stockholm inte det som meningsfullt att rapportera beslut om allmän inpasseringskontroll eller yta till IVO.

Regionrådsberedningen ställer sig med anledning av detta bakom att regiondirektörens förslag till tjänsteutlåtande över betänkandet God tvångsvård - trygghet, säkerhet och rättssäkerhet vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård (SOU 2022:40) utgör Region Stockholms yttrande till Socialdepartementet.

Beslutsunderlag

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande
2. Sammanfattning av God tvångsvård - trygghet, säkerhet och rättssäkerhet vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård (SOU 2022:40)
3. Hälsa- och sjukvårdsnämndens yttrande den 27 september 2022
4. Stockholms läns sjukvårdsområdes yttrande den 28 september 2022

Aida Hadzialic

Talla Alkurdi

Regionstyrelsen

Yttrande över betänkandet God tvångsvård - trygghet, säkerhet och rättssäkerhet vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård (SOU 2022:40)

Regionledningskontorets förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Socialdepartementet, över betänkandet God tvångsvård - trygghet, säkerhet och rättssäkerhet vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård (SOU 2022:40).

Sammanfattning

Socialdepartementet har remitterat ärendet betänkandet God tvångsvård - trygghet, säkerhet och rättssäkerhet vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård (SOU 2022:40), till Region Stockholm för yttrande.

Regeringen beslutade den 20 maj 2021 att tillsätta en särskild utredare med syfte att ytterligare stärka barnrättsperspektivet, rättssäkerheten och säkerheten i vården för personer som tvångsvårdas, samt analysera behovet av förändringar och förtydliganden av regelverket.

Utredningen föreslår en ny bestämmelse i Lag om rättspsykiatrisk vård (LRV) och Lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT), med innebörden att barn inte får placeras tillsammans med vuxna. Utredningen föreslår vidare att LPT och LRV ska ändras så att alla patienter, inte enbart barn som det är i dag, har rätt till dagliga aktiviteter på vårdinrättningen och att vistas utomhus minst en timme varje dag. Utredningen granskade om tvångsåtgärder enligt 17 § LPT och 6 § LRV som syftar till att upprätthålla ordning eller säkerhet, ska kunna överklagas. Utredningen har valt att redovisa två alternativ för fortsatt hantering; att ändra och möjliggöra överklagande alternativt ingen förändring.

Utredningen föreslår att 48 § LPT och 30 § LRV ska kompletteras. Enligt 48 § LPT och 30 § LRV nuvarande lydelse ska patienten informeras om möjlighet att överklaga samt anlita ombud eller offentligt biträde, 30 § LRV innehåller också bestämmelser om att informera om möjlighet att ansöka

om att vården ska upphöra eller tillstånd att vistats utanför vårdinrättningen. Utredningens förslag är att information också ska ges om rätten att få ny medicinsk bedömning, informera IVO, samt att välja vissa behandlingar. Vidare ska, efter genomförd behandling utan samtycke enligt 17 § LPT och 6 § LRV, chefsöverläkaren se till att patienten erbjuds ett uppföljningssamtal samt ges information enligt 48 § LPT och 30 § LRV. Utredningen föreslår också att allmän inpasseringskontroll möjliggörs på samtliga LRV-slutenvårdsinrättningar. Bestämmelsen kompletteras med ett krav på att kontrollen ska utföras av hälso- och sjukvårdspersonal eller av annan av vårdgivaren förordnad person. Allmän försändelsekontroll ska möjliggöras på samtliga LRV-inrättningar genom att en ny bestämmelse införs i LRV. Utredningen föreslår också förändringar gällande dokumentering till IVO samt uppföljning gällande dokumenteringen.

Region Stockholm är positiv till utredningens förslag till förändringar i LRV och LPT med vissa förbehåll. Region Stockholm anser att det saknas ett resonemang gällande minderåriga patienter som fyller 18 år under vårdtiden. Region Stockholm ser inte skäl för undantaget att patienter som vårdas enligt LPT ska kunna placeras på LRV-vårdinrättningar.

Region Stockholm vänder sig vidare mot antagandet i utredningen om att ny medicinsk bedömning i första hand kan bli aktuellt efter beslut om tvång enligt 17 § LPT. Slutligen ser Region Stockholm inte det som meningsfullt att rapportera beslut om allmän inpasseringskontroll eller yta till IVO.

Bakgrund

Socialdepartementet har remitterat ärendet betänkandet God tvångsvård - trygghet, säkerhet och rättssäkerhet vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård (SOU 2022:40), till Region Stockholm för yttrande.

Regeringen beslutade den 20 maj 2021 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av vissa frågor i syfte att ytterligare stärka barnrättsperspektivet, rättssäkerheten och säkerheten i vården för personer som tvångsvårdas enligt lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård (LPT) och lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård (LRV), samt analysera behovet av förändringar och förtydliganden av regelverket. Utredningen har fått namnet Utredningen om vissa tvångsvårdsfrågor (SOU 2022:40).

Utredningen föreslår en ny bestämmelse i LRV och LPT med innebörden att barn inte får placeras tillsammans med vuxna. Undantag får efter chefsöverläkarens beslut göras om det bedöms vara till barnets bästa. Om beslut fattas att placera barn som vårdas med tvång tillsammans med

vuxna, ska skälen till beslutet dokumenteras i patientens journal. Vidare ska Inspektionen för vård och omsorg (IVO) utan dröjsmål underrättas om ett sådant beslut.

Utredningen föreslår vidare att LPT och LRV ska ändras så att alla patienter, inte enbart barn som det är i dag, har rätt till dagliga aktiviteter på vårdinrättningen och att vistas utomhus minst en timme varje dag om inte medicinska skäl talar emot det. Om en patient nekats daglig aktivitet eller daglig utomhusvistelse ska skälen till beslutet dokumenteras i patientens journal. IVO föreslås ges i uppdrag att följa upp tillämpningen.

Utredningen granskade om tvångsåtgärder enligt 17 § LPT och 6 § LRV som syftar till att upprätthålla ordning eller säkerhet för patienten själv eller någon annan, ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Utredningen anser att det finns tungt vägande skäl både för och mot möjligt att överklaga till allmän förvaltningsdomstol. Utredningen har därmed valt att redovisa två alternativ för fortsatt hantering; att ändra och möjliggöra överklagande alternativt ingen förändring av paragraferna. I samband med de nya rättigheterna att överklaga anser utredningen också att vårdgivarens skyldighet att informera om dessa bör skärpas.

Utredningen föreslår 48 § LPT och 30 § LRV ska kompletteras samt efter genomförd behandling utan samtycke enligt 17 § LPT och 6 § LRV ska chefsöverläkaren se till att patienten erbjuds ett uppföljningssamtal samt ges information enligt 48 § LPT och 30 § LRV. Enligt 48 § LPT och 30 § LRV nuvarande lydelse ska patienten informeras om möjlighet att överklaga samt anlita ombud eller offentligt biträde, 30 § LRV innehåller också bestämmelser om att informera om möjlighet att ansöka om att vården ska upphöra eller tillstånd att vistats utanför vårdinrättningen. Utredningens förslag är att information även ska ges om rätten att få ny medicinsk bedömning, informera IVO, samt att välja vissa behandlingar.

Utredningen vill också höja säkerheten och föreslår därmed att allmän inpasseringskontroll möjliggörs på samtliga LRV-slutenvårdsinrättningar genom att kravet i 8 b § LRV på förhöjd säkerhetsklassificering tas bort. Bestämmelsen kompletteras med ett krav på att kontrollen ska utföras av hälso- och sjukvårdspersonal eller av annan av vårdgivaren förordnad person. Allmän försändelsekontroll möjliggörs på samtliga LRV-inrättningar genom att en ny bestämmelse införs i LRV. Den allmänna kontrollen av försändelser ska ske genom användande av röntgenutrustning eller annan liknande anordning.

Slutligen föreslår utredningen att anmälningsskyldighet till IVO:s säkerhetsregister enligt patientsäkerhetsförordningen (2010:1369) också ska omfatta uppgifter om antal vårdplatser inom barn- och ungdomspsykiatri, vuxenpsykiatri och rättspsykiatri, beslut om allmän inpasserings- och försändelsekontroll, samt kvadratmeteryta för utomhusvistelse på vårdinrättningen per vårdplats.

Ärendet har internt remitterats till Region Stockholms hälso- och sjukvårdsnämnd och Stockholms läns sjukvårdsområde. Hälso- och sjukvårdsnämnden anser att deras synpunkter är tillgodosedda av SLSO:s svar och avstår från att lämna synpunkter på utredningen. SLSO stöder utredningens förslag med vissa reservationer, SLSO anser att kostnaderna och finansieringsförslaget måste utredas vidare.

Region Stockholms yttrande

Region Stockholm är positiv till utredningens förslag till förändringar i LRV och LPT med vissa förbehåll. Region Stockholm anser att det saknas ett tillfredsställande resonemang gällande hur den föreslagna bestämmelsen ska tillämpas i fråga om minderåriga patienter som fyller 18 år under vårdtiden.

Region Stockholm anser sig inte kunna ta specifik ställning till något av de två förslag som utredningen föreslår gällande behandling utan samtycke enligt 17 § LPT och 6 § LRV. Anledningen är att rättsläget är oklart gällande vilket tvång som får användas för att genomföra behandling utan samtycke. Region Stockholm saknar vidare ett resonemang avseende vilka hinder enligt 18 § LPT som ska kunna överklagas och hur vårdgivaren ska hantera den dokumentations- och informationsskyldigheten.

Region Stockholm ser inte skäl för undantaget att patienter som vårdas enligt LPT ska kunna placeras på LRV-vårdinrättningar. I motsats till utredningen anser Region Stockholm att det saknas grund för principen att alla allvarliga psykiska störningar kan betraktas som särskilt allvarliga sjukdomar. Det är den behandlande läkaren som avgör om patienten har en sådan särskilt allvarlig sjukdom som berättigar en ny medicinsk bedömning enligt 8 kap. 1 § patientlagen (2014:821).

Region Stockholm vänder sig mot antagandet i utredningen om att ny medicinsk bedömning i första hand kan bli aktuellt efter beslut om tvång enligt 17 § LPT. Slutligen ser Region Stockholm inte det som meningsfullt att rapportera beslut om allmän inpasseringskontroll eller hur det gagnar patienters vård att rapportera yta till IVO var sjätte månad.

Ekonomiska konsekvenser

Region Stockholms anser som utredningen att kostnaden för administration av nya överklagande är försumbar. Vad gäller allmän inpasseringskontroll och allmän kontroll av försändelser så föreslår utredningen att regionerna ska tillföras 5 miljoner kronor engångsvis samt 22 miljoner kronor årligen.

Utredningen vill också att regionerna genom en överenskommelse mellan staten och SKR tillförs 100 miljoner kronor årligen under en treårsperiod för att påskynda en anpassning av befintliga vårdmiljöer för kravet på daglig utomhusvistelse och daglig aktivitet.

Förslaget förväntas inte ge några ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm, då kostnader kommer att kompenseras.

Carina Lundberg Uudelepp
Regiondirektör

Katarina Holmgren
Ekonomidirektör

Beslutsunderlag

1. Sammanfattning av God tvångsvård - trygghet, säkerhet och rättssäkerhet vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård (SOU 2022:40)
2. Hälsa- och sjukvårdsnämndens yttrande den 27 september 2022
3. Stockholms läns sjukvårdsområdes yttrande den 28 september 2022

Beslutsexpediering

1. Socialdepartementet